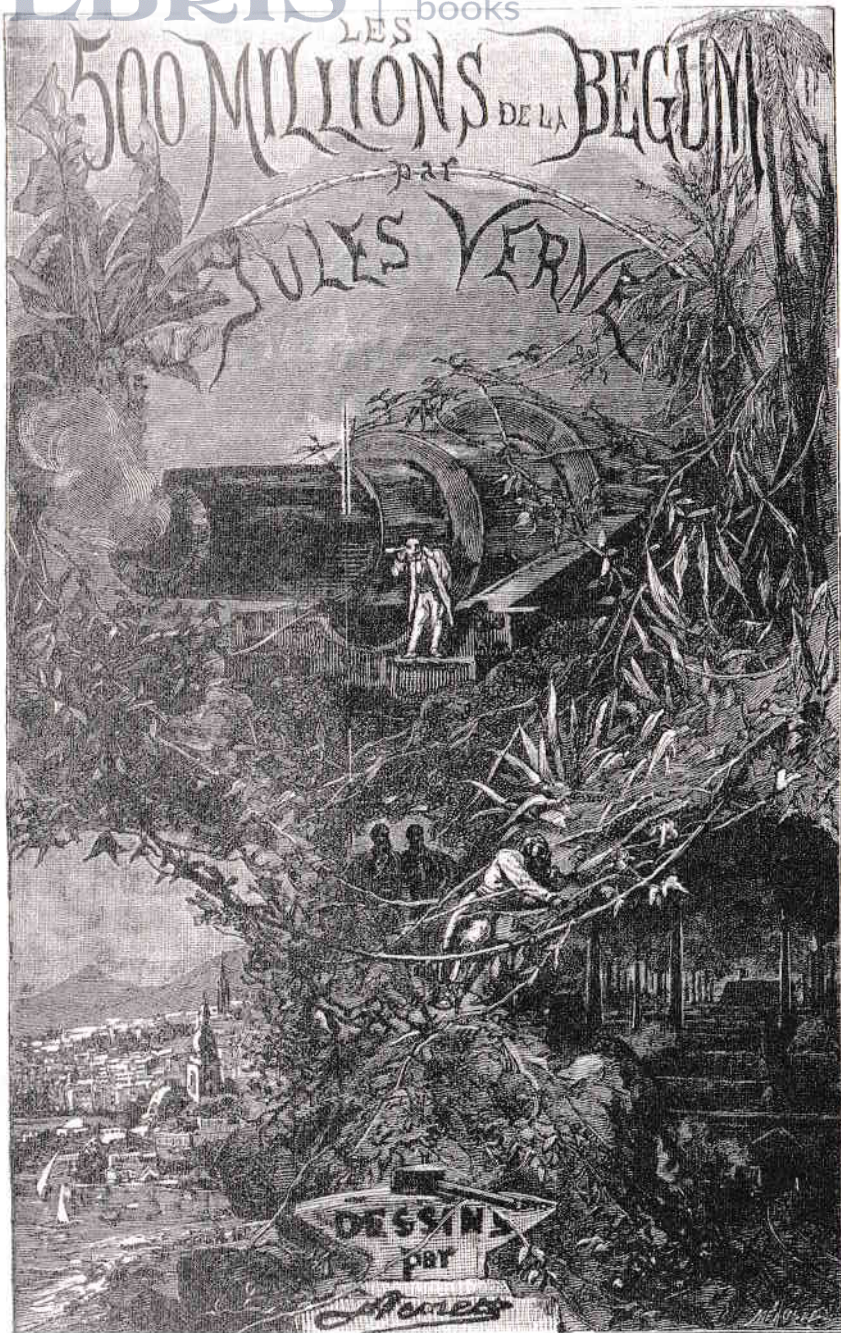

LIBRIS

We know
books

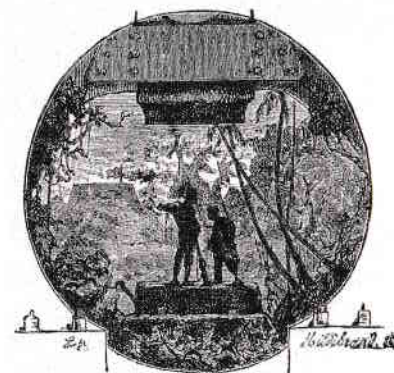

JULES VERNE

CELE 500 DE MILIOANE ALE BEGUMEI

Ilustrații de L. Benett

Traducere și note de Manuela Coravu

LITERA
București

CUPRINS

I. Unde își face apariția domnul Sharp.....	5
II. Doi prieteni	19
III. Un fapt divers	33
IV. Jumătate, jumătate!.....	46
V. Cetatea de Oțel.....	60
VI. Puțul Albrecht	80
VII. Blocul central.....	94
VIII. Peștera Dragonului.....	107
IX. Rămas-bun!.....	125
X. Un articol din revista germană Unsere Centurie.....	139
XI. O cină la doctorul Sarrasin.....	153
XII. Consiliul.....	161
XIII. Marcel Bruckmann către profesorul Schultze, Stablstadt	175
XIV. Pregătirea de luptă.....	178
XV. Bursa din San Francisco	185
XVI. Doi francezi împotriva unui oraș.....	196
XVII. Explicații cu împușcături.....	206
XVIII. Miezul sâmburelui	217
XIX. O problemă de familie	226
XX. Încheiere	230

Les cinq cents millions de la Bégum
Jules Verne

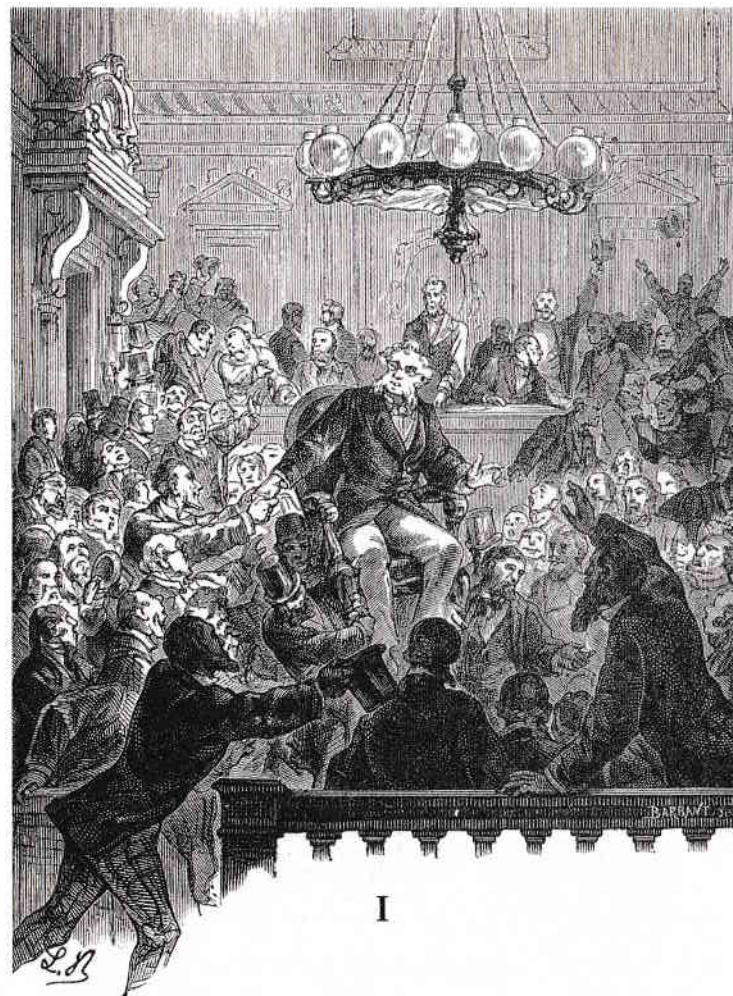
Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Cele 500 de milioane ale Begumei
Jules Verne

Copyright © 2024 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Nicoleta Arsenie
Prepress și copertă: Andreea Apostol

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VERNE, JULES
Cele 500 de milioane ale Begumei / Jules Verne;
trad.: Manuela Coravu. – București: Litera, 2024
ISBN 978-630-342-109-4
I, Coravu, Manuela (trad.)
821.111-31=135.1

I UNDE ÎȘI FACE APARIȚIA DOMNUL SHARP

– Aceste ziare englezești sunt într-adevăr bine făcute, își spuse doctorul, luând loc într-un fotoliu mare de piele.

Doctorul Sarrasin practicase toată viața monologul, care este una dintre caracteristicile omului distrat.

Era un bărbat de cincizeci de ani, cu trăsăturile fine, cu ochii pătrunzători și inocenți în spatele ochelarilor cu ramă de metal,

cu o fizionomie gravă și amabilă în același timp, unul dintre acei oameni despre care spui la prima vedere: iată un om de treabă! La acea oră matinală, cu toate că îmbrăcămintea nu trăda o grijă deosebită, doctorul era deja proaspăt ras și purta o cravată albă.

Pe covor și pe mobila camerei sale din hotelul de la Brighton erau împrăștiate ziarele *Times*, *Daily Telegraph*, *Daily News*. De-abia trecuse de ora zece și doctorul avusese timp să facă turul orașului, să viziteze un spital, să se întoarcă la hotel și să citească, în principalele ziare din Londra, darea de seamă *in extenso*¹ a unei expuneri pe care-o prezentase în ajun la marele Congres Internațional de Igienă, despre „numărătorul globulelor din sânge“, un aparat al cărui inventator era.

În fața sa, pe o tavă acoperită cu un șervet alb, se afla un cotel bine pătruns, o ceașcă de ceai aburind și câteva felii de pâine prăjită în unt, pe care bucătarii englezi le pregătesc minunat, datorită pâinișoarelor speciale furnizate de brutari.

– Da, repetă doctorul, aceste ziare din Marea Britanie sunt într-adevăr foarte bine făcute, nu se poate spune contrariul!... Discursul vicepreședintelui, răspunsul doctorului Cicogna, din Napoli, detaliile expunerii mele, totul este prins din zbor, fotografiat.

– Dăm cuvântul doctorului Sarrasin din Douai. Onorabilul asociat va vorbi în franceză.

– Publicul mă va scuza, spuse el, dacă-mi iau această libertate; desigur, acesta înțelege mai bine limba mea decât o vorbesc eu pe-a lui.

Doctorul Sarrasin

¹ Pe larg (în limba latină în original).

– Cinci coloane cu corp mic!... Nu știu care dare de seamă este mai bună, cea din *Times* sau cea din *Telegraph*... Nici nu se putea ceva mai clar și mai concis!

Asta gândea profesorul Sarrasin, când maestrul de ceremonii însuși – n-ai putea da alt nume unui personaj atât de corect îmbrăcat în negru – ciocăni la ușă și întrebă dacă „monsieur” putea primi vizite.

„Monsieur” este o denumire generală pe care englezii se cred obligați s-o aplice tuturor francezilor, fără deosebire, tot așa cum au impresia că nu respectă regulile de bună purtare, dacă nu se adresează unui italian cu „signor” și unui german cu „Herr”. Poate că, în fond, au dreptate. Acest obicei demodat are, fără îndoială, avantajul de-a indica imediat naționalitatea oamenilor.

Doctorul Sarrasin luă cartea de vizită ce-i fusese prezentată. Destul de mirat că primește o vizită într-o țară unde nu cunoștea pe nimeni, fu și mai mirat când citi pe cartonaș:

„Mr. SHARP, *solicitor*,
93, Southampton row,
LONDON“

Știa că un *solicitor* este echivalentul englez al avocatului francez sau, mai degrabă, al unui om al legii hibrid, intermediar între notar, grețier și avocat – procurorul de altădată.

„Ce naiba am eu de împărțit cu Mr. Sharp?“, se întrebă doctorul Sarrasin. „Sunt amestecat, fără să știu, în vreo afacere dubioasă?...“

- Ești sigur că este pentru mine? întrebă doctorul.
- Da! Yes, monsieur.
- Bine! Să intre!

Maestrul de ceremonii introduse un bărbat încă tânăr, pe care doctorul, la prima vedere, îl categorisi în marea familie a „capetelor de mort”. Buzele-i subțiri, sau mai degrabă uscate, dinții lungi albi, oasele temporale foarte proeminente sub pielea ca de pergament, tenul de mumie și ochii mici, cenușii, ca un sfredel, îi confereau toate trăsăturile incontestabile acestei categorisiri.

Scheletul îi dispărea, din călcâie până la gât, sub un „ulster-coat”¹ în carouri mari. În mână strângea mânerul unei genți de voiaj din piele veritabilă, lucioasă.

Acest personaj intră, salută rapid, își puse jos geanta și pălăria, luă loc, fără să ceară permisiunea, și spuse:

– William Henry Sharp junior, asociat al firmei Billows, Green, Sharp & Co. Stau de vorbă cu doctorul Sarrasin?

- Da, domnule.
- François Sarrasin?
- Într-adevăr, acesta-i numele meu.
- Din Douai?
- Douai este reședința mea.
- Tatăl dumneavoastră se numea Isidore Sarrasin?
- Exact.
- Deci se numea Isidore Sarrasin.

Mr. Sharp scoase un carnețel din buzunar, îl răsfoi și continuă:

– Isidore Sarrasin a murit la Paris, în 1857, în arondismen-tul VI, str. Taranne, numărul 54, Hôtel des Ecoles, în prezent demolat.

– Într-adevăr, spuse doctorul, din ce în ce mai surprins. Dar vreți să-mi explicați?...

¹ *Ulster-coat* – pardesiu lung și larg (în engleză în original).

– Numele mamei era Julie Langévol, continuă Mr. Sharp imperturbabil; originară din Bar-le-Duc, fica lui Bénédicte Langévol, domiciliat în fundătura Loriol, mort în 1812, așa cum reiese din registrele municipalității din acest oraș... Aceste registre sunt o instituție foarte prețioasă, domnule, foarte prețioasă!... Hm!... Hm!... și sora lui Jean-Jacques Langévol, tambur-major în al 36-lea regiment...

– Vă mărturisesc, spuse doctorul Sarrasin, uluit de această cunoaștere aprofundată a genealogiei sale, că păreți mult mai bine informat decât mine. Este adevărat că numele de familie al bunicii mele era Langévol, dar asta-i tot ce știu despre ea.

– În 1807, a părăsit orașul Bar-le-Duc împreună cu bunicul dumneavoastră, Jean Sarrasin, cu care se căsătorise în 1789. Amândoi s-au stabilit la Melun, ca tinichigii, și au rămas acolo până în 1811, data morții lui Julie Langévol, căsătorită Sarrasin. Din căsătoria lor nu a rezultat decât un copil, Isidore Sarrasin, tatăl dumneavoastră. Din acel moment, i se pierde urma, până la data morții acestuia, regăsită la Paris...

– Pot să reiau urma acestuia, spuse doctorul, lăsându-se antrenat fără să vrea în această precizie aproape matematică. Bunicul meu s-a stabilit la Paris pentru educația fiului său, care dorea să urmeze medicina. A murit în 1832, la Palaiseau, lângă Versailles, unde tatăl meu își exercita meseria și unde m-am născut și eu, în 1822.

– Sunteți cel pe care-l caut, reluă Mr. Sharp. Nu aveți frați, surori?...

– Nu, am fost copil unic și mama a murit la doi ani după nașterea mea... Dar, în sfârșit, domnule, îmi puteți spune?...

Mr. Sharp se ridică în picioare.

– Sir Bryah Jowahir Mothooranath, răspunse, pronunțând aceste nume cu respectul pe care orice englez îl are pentru

titlurile nobiliare, sunt bucuroși că am reușit să vă descopăr și că sunt primul care vă prezintă omagiile sale!

„Acest om este nebun“, își spuse în sine sa doctorul. „Este un lucru destul de frecvent întâlnit la «capetele de mort»“.

Solicitor–ul citi acest diagnostic în ochii doctorului.

– Nu sunt deloc nebun, răspunse Mr. Sharp cu calm. Sunteți, la ora actuală, singurul moștenitor cunoscut al titlului de baronet, conferit de guvernatorul general al provinciei Bengal lui Jean-Jacques Langévol, naturalizat cetățean englez în 1819, văduvul Begumei¹ Gokool, uzufructuar al bunurilor sale și decedat în 1841, neavând decât un fiu, care a murit idiot, fără urmași, incapabil de a lăsa un testament, în 1869. Valoarea succesiunii era, acum treizeci de ani, de aproape cinci milioane de lire sterline. Succesiunea a rămas sub sechestru și tutelă, iar dobânzile au fost capitalizate aproape în totalitate pe timpul vieții fiului idiot al lui Jean-Jacques Langévol. Această succesiune a fost evaluată în 1870 la cifra de 21 de milioane de lire sterline, sau cinci sute douăzeci și cinci de milioane de franci. Executându-se hotărârea unui tribunal din Agra, confirmată de Curtea din Delhi, omologată de Consiliul privat, bunurile imobiliare și mobiliare au fost vândute, sumele obținute fiind plasate în depozit la Banca Angliei. Astăzi, acest total se ridică la suma de cinci sute douăzeci și șapte de milioane de franci, sumă pe care o puteți ridica pe baza unui simplu cec, imediat după ce veți fi prezentat dovezile genealogiei dumneavoastră la Ministerul de Justiție, și pe baza căruia mă ofer să vă avansez, prin intermediul bancherilor Trollop, Smith & Co., orice sumă doriți...

Doctorul Sarrasin rămase înmărmurit. Un moment nu reuși să rostească niciun cuvânt. Apoi spiritul său critic reacționează și,

¹ Begum – titlu nobiliar acordat prințeselor în India.

neputând accepta ca un fapt experimental acest vis din *O mie și una de nopți*, spuse:

– Dar, la urma urmei, domnule, ce dovezi îmi puteți oferi și cum ați reușit să mă găsiți?

– Dovezile se află aici, răspunse Mr. Sharp, lovind geanta de piele lucioasă. În ceea ce privește felul în care v-am găsit, este foarte simplu. De cinci ani vă caut. Descoperirea rudelor, sau „next of kin“, cum se numește în dreptul englez, pentru numeroasele succesiuni fără moștenitori, care sunt înregistrate anual în posesiunile britanice, este una dintre specialitățile biroului nostru. De cinci ani ne ocupăm de dosarul moștenirii prințesei indiene. Am investigat peste tot, am studiat sute de familii purtând numele de Sarrasin, fără a o găsi pe cea din care făcea parte Isidore. Ajunsesem chiar la convingerea că nu mai există un alt Sarrasin în Franța, când, ieri-dimineața, citind *Daily News*, am dat peste darea de seamă a Congresului de Igienă și peste numele unui doctor purtând acest nume și care-mi era necunoscut. Recurgând imediat la notele mele și la miile de fișe scrise de mână, pe care le-am strâns studiind această succesiune, am constatat, cu uimire, că orașul Douai scăpase atenției noastre. Aproape sigur că acum mă aflam pe drumul cel bun, am luat deci trenul spre Brighton, v-am văzut când ați ieșit de la Congres și m-am convins. Sunteți portretul viu al fratelui bunicului dumneavoastră Langévol, așa cum reiese dintr-o fotografie a acestuia pe care o deținem, după un tablou al pictorului indian Saranoni.

Mr. Sharp scoase din carnețel o fotografie și o înmână doctorului Sarrasin. Aceasta reprezenta un bărbat înalt, cu o superbă barbă, un turban cu egretă și o haină de brocart cu broderii verzi, în acea poziție specifică portretelor istorice ale unui comandant general care scrie un ordin de atac, privind fix spre

spectator. În planul al doilea, se distinge vag fumul unei bătălii și un asalt al cavaleriei.

– Aceste documente vă vor dezvălui mai mult decât am făcut eu, continuă Mr. Sharp. Vi le las și voi reveni peste două ore, dacă-mi permiteți, pentru a primi ordinele dumneavoastră.

Spunând acestea, Mr. Sharp scoase din geanta de piele șapte sau opt dosare, unele imprimare, altele scrise de mână, le puse pe masă și ieși cu spatele, murmurând:

– Sir Bryah Jowahir Mothooranath, am onoarea să vă salut!

Pe jumătate încrezător, pe jumătate sceptic, doctorul luă dosarele și începu să le frunzărească.

O examinare rapidă îi fu suficientă pentru a-și da seama că povestea era adevărată și-i risiepa toate îndoielile. Cum să ezite, de exemplu, în prezența unui document imprimat purtând acest titlu:

Raport către onorabilii lorzi ai Consiliului Privat al Reginei, depus la 5 ianuarie 1870, privind succesiunea vacantă a prințesei indiene, Begum Gokool de Ragginahra, provincia Bengal.

Starea de fapt.

– Este vorba despre drepturile de proprietate a câtorva *mehali* și a patruzeci și trei de *beegali* de pământ arabil, diverse edificii, palate, construcții, sate, obiecte mobiliare, bijuterii, arme etc., provenind din succesiunea prințesei indiene Gokool de Ragginahra. Din expunerile prezentate succesiv Tribunalului civil din Agra și Curții superioare din Delhi, rezultă că, în 1819, prințesa indiană Gokool, văduva rajahului Luckmissur și moștenitoarea cu de la sine putere a unor bunuri considerabile, se căsătorise cu un străin, de origine franceză, purtând numele de

Jean-Jacques Langévol. Acest străin, după ce a servit până în 1815 în armata franceză, unde a avut gradul de subofițer (tambur-major) în regimentul al 36-lea, se îmbarcă la Nantes, în urma dizolvării armatei de pe Loara, ca supraveghetor al încărcăturii pe un vas comercial. Sosit la Calcutta, obține imediat funcția de căpitan instructor al micii armate indigene pe care rajahul Luckmissur era autorizat s-o dețină. Nu întârzie să fie ridicat la gradul de comandant-șef și, puțin timp după moartea rajahului, dobândește mâna văduvei acestuia. Considerații de politică colonială și serviciile importante aduse de Jean-Jacques Langévol, care fusese naturalizat cetățean britanic, europenilor din Agra, într-un moment periculos, au făcut ca guvernatorul general al provinciei Bengal să ceară și să obțină titlul de baronet pentru soțul prințesei indiene. Pământurile lui Bryah Jowahir Mothooranath au fost ridicate la gradul de domeniu. Prințesa muri în 1831, lăsând uzufructul bunurilor sale lui Langévol, care o urmă, doi ani mai târziu, în mormânt. Din căsătoria lor nu rezultă decât un fiu, idiot din fragedă pruncie, și care va fi imediat plasat sub tutelă. Bunurile sale au fost administrate cu scrupulozitate până la moartea sa, în 1869. Nu există moștenitori cunoscuți ai acestei imense succesiuni. Tribunalul din Agra și Curtea din Delhi ordonând scoaterea ei la licitație, la cererea Guvernului local acționând în numele statului, avem onoarea de a cere Lorzilor Consiliului privat omologarea acestei hotărâri judecătorești etc.“ Urmau semnăturile.

Copii certificate ale hotărârilor judecătorești din Agra și Delhi, acte de vânzare, ordine date pentru depozitul capitalului la Banca Angliei, un istoric al cercetărilor făcute în Franța pentru a găsi moștenitorii Langévol și un număr considerabil de documente asemănătoare îl făcură pe doctorul Sarrasin să nu mai ezite deloc. Era într-adevăr și deplin drept „next of kin“ și

succesor al prințesei, între el și cele cinci sute douăzeci și șapte de milioane depuse în seifurile băncii nu se mai afla decât o simplă formalitate: prezentarea actelor de naștere și deces!

Un astfel de noroc putea uimi și spiritul cel mai calm, și bunul doctor nu putu să-și stăpânească în întregime emoția provocată de o certitudine atât de neașteptată. Totuși emoția îi fu de scurtă durată și nu se exterioriză decât printr-o plimbare rapidă, de câteva minute, în jurul camerei. Apoi își reveni, reproșându-și ca o slăbiciune această febră trecătoare și, așezându-se în fotoliu, rămase ceva timp pe gânduri.

Apoi, deodată, începu din nou să se plimbe de colo-colo. Dar, de data aceasta, ochii îi străluceau și se vedea că un gând generos și nobil prinde contur. Îl primi, îl mângâie, îl răsfăță și, în final, îl adoptă.

În acel moment, cineva bătu la ușă. Mr. Sharp se întorsese.

– Îmi cer scuze pentru îndoielile mele, îi spuse din toată inima doctorul. Sunt convins și vă sunt foarte îndatorat pentru eforturile pe care le-ați depus.

– Nu-mi sunteți îndatorat deloc... O simplă afacere. Aceasta îmi este meseria..., răspunse Mr. Sharp. Pot spera ca sir Bryah să-mi fie în continuare client?

– Bineînțeles. Vă încredințez această afacere... Vă cer numai să renunțați la acest titlu absurd pe care mi-l dați!

„Absurd! Un titlu care valorează 21 de milioane de lire sterline!“ spunea fața lui Mr. Sharp, dar era prea bun diplomat pentru a nu accepta.

– Cum doriți, dumneavoastră sunteți stăpânul, răspunse acesta. Am să plec la Londra și am să aștept ordinele dumneavoastră.

– Pot să păstrez aceste documente? întrebă doctorul.

– Desigur, avem copii.

– Am să plec la Londra și am să aștept ordinele dumneavoastră.

Rămas singur, doctorul Sarrasin se așază la birou, luă o foaie de hârtie și scrise cele ce urmează:

Brighton, 28 octombrie 1871

Dragul meu copil, am moștenit o avere enormă, colosală, de neimaginat! Să nu crezi că am innebunit, te rog citește cele două-trei documente pe care le anexez la scrisoare. Ai să-ți dai seama că sunt moștenitorul unui titlu de baronet englez sau mai degrabă indian și al unui capital ce depășește suma de o jumătate de miliard de franci, deus în momentul de față la Banca Angliei. Nu mă îndoiesc, dragul meu Octave, de sentimentele cu care vei primi această veste. Ca și mine, vei înțelege noile obligații pe care ni le impune o astfel de avere și pericolele la care bunul nostru simț este expus. Acum o oră am luat cunoștință de acest fapt și deja grija pentru o astfel de responsabilitate îmi înăbușă pe jumătate bucuria resimțită la început, gândindu-mă la tine. Poate că această schimbare va fi fatală pentru destinele noastre... Modești pionieri ai științei, eram fericiți în existența noastră obscură. Mai suntem oare și acum? Nu, probabil că nu, doar dacă... Dar nu îndrăznesc să-ți vorbesc despre o idee ce mi-a venit... Doar dacă această avere nu va deveni în mâinile noastre un nou și puternic aparat științific, o unealtă fantastică a civilizației!... Vom mai vorbi despre acest lucru. Răspunde-mi repede și spune-mi ce impresie ți-a produs această veste extraordinară și te rog s-o comunic și mamei tale. Sunt sigur că o femeie cu bun-simț o va primi cu calm și liniște. În ceea ce-o privește pe sora ta, este încă prea mică pentru a-și pierde capul din această cauză. De altfel, capul